

наслідком припинення шлюбу. Поділ спільного майна можливий як під час шлюбу, так і після його розірвання. Відповідно до п. 23 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя», у разі виникнення між подружжям спорів щодо майна необхідно визначити обсяг спільно нажитого майна, наявного на момент припинення спільного ведення господарства, а також з'ясувати джерело і час його набуття. Слід зазначити, що закон не зобов'язує подружжя ділити майно у разі добровільного або судового розірвання шлюбу. Це означає, що подружжя також може спільно розпоряджатися спільним майном після розірвання шлюбу.

Отже, право спільної сумісної власності подружжя посідає одне з основних місць у системі майнових відносин між ними. Завдяки йому для подружжя створюються стабільні умови для доцільного використання сімейного бюджету, та рівномірного матеріального становища.

1. Гриняк А. Спільні питання спільної власності подружжя за новим цивільним та сімейним законодавством України. А. Гриняк, Право України, 2007, № 6. 358 с.

2. Сімейне право: підручник Л. М. Баранова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової; Нац. унт "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". 4-ге вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2012. 348 с.

3. Міністерство Юстиції. Поділ спільного майна подружжя: спірні питання та шляхи вирішення. URL: <https://minjust.gov.ua/m/podil-spilnogo-mayna-podrujja-spirni-pitannya-ta-shlyahivirishennya> (дата звернення: 06.10.2022)

4. Ромовська Зорислава Василівна. Українське сімейне право : підручник: академічний курс. 3. В. Ромовська. К.: Правова єдність, 2009. 500 с.

5. Бермічева О. В. Спільна сумісна власність подружжя як об'єкт зовнішніх майнових правовідносин (особливості спадкових відносин). Міжнародне право і національне законодавство: Зб. наук. пр. проф.-викл. складу каф. правових дисциплін. Вип. 4. К.: Київський міжнародний університет, 2005. 115 – 126 с.

УДК 347.78

DOI: 10.31733/17-03-2023-743-745

В. СТРЮКОВА

здобувач вищої освіти

Науковий керівник:

к.іст.н., доц. **А. ЯКУНІНА**

*(Дніпровський державний
технічний університет)*

АВТОРСЬКЕ ПРАВО НА ПЕРЕКЛАД

Авторське право є інструментом власності кожної людини, права і ключовою галуззю права інтелектуальної власності; воно призначене захищати зовнішню форму вираження об'єкта (твір, малюнок, збірник, фотографія та інше), тобто їхнє «матеріальне втілення». Авторське право не може використовуватись для захисту абстрактних ідей, концепцій, фактів, стилів та технік, що можуть бути використані у творі.

Авторське право історично виникло внаслідок потреби захистити права авторів літературних творів та творів мистецтва. Нині Авторське право поширюється фактично на будь-які результати творчої діяльності, включаючи бази даних, фільми, фотографії і скульптури, архітектурні проекти, рекламні проспекти, карти і технічні креслення. Авторські права — це набір суб'єктивних виключних прав, які дозволяють авторам літературних, мистецьких та наукових творів отримати соціальні блага від результатів своєї творчої діяльності.

Питання авторства та його захисту для перекладача є досить спірним і важким. Адже, аби його вирішити слід усвідомити та розтлумачити низку важливих питань, таких як: що є об'єктом захисту Авторського права, який вид перекладу здійснює перекладач, строк давності оригіналу твору та наявність чи відсутність договору між перекладачем або агенцією та автором оригіналу твору, його умови.

Перш за все слід розібратися чи підпадає текст оригіналу під захист авторських прав. Зокрема, згідно українського законодавства, твори народної творчості (фольклор), повідомлення про новини, події не є об'єктами авторського права, тож можуть бути перекладені будь-ким. Те саме стосується і творів, строк охорони яких минув – за загальним правилом це відбувається зі спливом 70 років після смерті автора. У разі, якщо мова йде про переклад твору, який є об'єктом захисту Авторського права, необхідно отримати письмовий дозвіл автора оригіналу твору на переклад та публікацію чи використання іншим чином такого твору у вигляді письмового договору між автором та перекладачем. В договорі такого характеру фіксуються всі права, які передаються, їхній строк та територія.

Після перекладу тексту авторського «твору» іншою мовою новий документ згідно законодавства є «похідним твором». Законодавчими актами не захищені авторські права на текст перекладу, який не містить творчої праці перекладача. Наприклад:

- буквальный переклад. Цей вид перекладу (інша назва - підрядковий) точно повторює оригінальний текст. Буквальний переклад часто замовляють, як «підготовку» остаточної редакції. Нерідко буквальный переклад – це результат копіткої праці досвідченого перекладача. Трапляється, що особливості тексту потребують від лінгвіста укладення детальних коментарів або використання спеціального словника.

- переклад, виконаний за допомогою спеціалізованих комп'ютерних програм.

- існує ще один вид перекладу, який зустрічається доволі рідко, який за українським законодавством не належить до об'єктів авторського (і суміжного) прав. Це так званий «зворотний переклад» твору на мову, якою був виданий оригінал. Таку операцію проводять у тому випадку, якщо, скажімо, оригінальний документ було втрачено.

Згідно із статтею 20 Закону України «Про авторське право і суміжні права» перекладачам і авторам інших похідних творів належить авторське право на здійснені ними переклад, адаптацію, аранжування або іншу переробку.

Перекладачі і (або) автори інших похідних творів користуються авторським правом на створений ними твір за умови дотримання ними прав автора, твір якого зазнав перекладу, адаптації, аранжування або іншої переробки.

Авторське право перекладачів і (або) авторів інших похідних творів не перешкоджає іншим особам здійснювати свої переклади і переробки тих самих творів .

При перекладі похідного твору мають дотримуватися майнові та немайнові авторські права:

Майнові права:

- право на використання твору;
- виключне право дозволяти використання твору;
- право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Немайнові права:

- право бути визнаним як автор твору;
- вимагати зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору, якщо це практично можливо;
- забороняти зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору;
- обирати псевдонім у зв'язку з використанням твору;
- право на недоторканність твору;
- протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню або іншій зміні твору чи будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі та репутації автора, а також супроводженню твору без його згоди ілюстраціями, передмовами, післямовами, коментарями тощо.

Як і автор перекладу твору, перекладач має особисті немайнові та майнові права, які виникають з моменту створення творчого перекладу.

Особисті немайнові права належать лише перекладачу та є невідчужуваними: право на ім'я, псевдонім тощо .

А от майнові права можуть передаватися, зокрема, й видавцю. Залежно від зацікавленості сторін перекладач, здійснюючи переклад на замовлення видавця, може:

- передати (відчужити) майнові права на переклад видавцю
- надати дозвіл (ліцензію) на використання цього перекладу. Ці обставини фіксуються у відповідних договорах, які поширюються на ті випадки, коли перекладач не перебуває у трудових відносинах з видавцем, тобто не є штатним працівником видавництва.

Договори укладають завчасно, коли переклад твору ще не створено. У них сторони визначають вимоги до створення перекладу твору та співпраці.

Перший вид договору передбачає, що з моменту створення перекладу твору (підписання акту прийому-передачі) перекладач передає видавцю всі майнові права на переклад. Тобто перекладач, отримавши разовий гонорар, не може впливати на подальше використання свого перекладу, серед іншого: самостійно перевидавати його, віддавати іншому видавцю, надавати для театральної постановки абощо.

За другим – перекладач надає видавцю виключну ліцензію, тобто дозвіл на використання перекладу твору у визначений договором спосіб (друк, аудіо, постановка, електронна публікація, екранізація тощо) на певній території та протягом визначеного проміжку часу. Така ліцензія видається лише одному видавцю і виключає можливість використання перекладу та надання перекладачем тождесних ліцензій іншим особам. Після завершення терміну дії ліцензії договір потребує поновлення, або ж права повертаються до перекладача (чи його спадкоємців). Тоді перекладач (або його спадкоємці) можуть передати права або надати дозвіл на використання перекладу іншій особі. Наведене стосується перекладу твору як такого, а не його видання, тобто книжки, аудіо-диска тощо.

Отже, враховуючи розвиток сучасного суспільства, прагнення досягти європейських стандартів та співпрацювати з усіма країнами світу, виникає потреба користуватися послугами перекладача. Продукт діяльності такого фахівця, тобто переклад тексту, підпадає під захист авторського права лише тоді, коли оригінал вважають «похідним текстом», переклад є продуктом творчої діяльності перекладача, а також дотримуються усі права (матеріальні та нематеріальні) автора та перекладача. Задля виконання вищевказаних вимог, між перекладачем та власником авторських прав або між перекладачем та видавцем укладаються відповідні угоди.

УДК 347

DOI: 10.31733/17-03-2023-745-746

Ю. ТКАЧОВА

курсант ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

викладач **Марина ЛОГІНОВА**

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО У СИСТЕМІ ПРАВОВИХ ГАЛУЗЕЙ

Розвиток громадянського права на етапі характеризується поверненням до класичних морально-етичних основ приватного права. Переосмислення їхньої ролі та значення дозволяє зумовити подальший розвиток всього цивільного права. Категорії сумлінності, розумності та справедливості традиційно відносять до класичних оціночних понять приватного права. Завдяки їх існуванню цивільно-правове регулювання набуває необхідної гнучкості, оскільки суд при їх застосуванні має можливість враховувати обставини конкретної справи.

Загальне поняття, ознаки та структура правових норм докладно досліджено наукою «теорія права», яка також детально диференціює правові норми на види. По суті, жоден підручник з теорії права не обійшов стороною питання поняття, структури, ознак та класифікації правових норм за видами, чого не можна сказати про цивілістичну науку, в рамках якої поняття, ознаки та призначення безпосередньо цивільно-правових норм практично не розглядалися. Незважаючи на багаторічну практику угруповання правових норм, жоден учений так і не спробував створити галузеву теорію норм права – вчення про норми права окремо взятої галузі».

Отже, можна умовно поділити такі підходи до розуміння норми права, що склалися у межах науки «теорія права». У відповідно до першого підходу норма права – це загальнообов'язкове правило поведінки, згідно з другим – це правило поведінки, яке